

Картавенко В. А.
Студентка гр. БПУА-19
Науковий керівник ст. викл. Гребеннікова Н. В.
Київський національний університет технологій та дизайну
м. Київ, Україна

ФІЛОСОФСЬКИЙ СМИСЛ ПРОБЛЕМИ БУТТЯ В АНТИЧНІЙ ФІЛОСОФІЇ

Проблема буття належить до так званих «вічних питань» філософії, оскільки вона стосується найістотніших параметрів людського життя, а, отже, й світогляду людини. Питання про суть буття, способи і форми його існування вирішувалося ще філософами стародавнього світу. Так, давньогрецький філософ Парменід вважав, що буття існує, воно безперервне, однорідне і зовсім нерухоме. Геракліт вважав, що стабільного, стійкого буття зовсім немає, сутність буття – у вічному становленні, в єдності буття і небуття [3, 18]. Космічний вогонь Геракліта, як основа світу в наочно-образній формі, виражає буття як становлення. Першооснову світу він бачив в постійному русі, течії речей, змінах, які втілилися у його формулі «все тече». Геракліт стверджує, що з факту руху та безперервної змінності всіх речей виходить суперечливий характер їх існування, оскільки про кожний рухомий предмет необхідно одночасно стверджувати, що оскільки він рухається, він існує і не існує в один і той самий час. Геракліт говорить, що процес змін, який відбувається в природі – це боротьба протилежностей, адже рух потребує існування протилежностей. Він вважає рухом не лише одночасне існування протилежностей, але й боротьбу між цими протилежностями [2, 123].

Але найбільш розвинені концепції буття розробили Платон та Аристотель. Їхні концепції можна вважати провідними парадигмами (взірцями) розуміння буття і донині.

За Платоном, справжнім джерелом буття може бути лише ідея, котра у вищому способі буття постає як Єдине. Воно є тотальне, вічне та незмінне. Всі ж речі та явища чуттєвого світу існують лише в міру їх причетності до Єдиного. Отже, речі самі по собі не мають у собі буттєвого кореня. Щоб зрозуміти їх треба не стільки досліджувати речі, скільки, відштовхуючись від них, сходити до споглядання вічних ідей.

Платон говорить про необхідність розрізняти дві речі: «Що є вічне, буття, що не має виникнення, і що є таким, що вічно виникає, але ніколи не суще». Таким вічним, що не має виникнення і завжди тотожне самому собі буттям є ідеї, а чуттєво-предметний світ є тінню цих ідей. Речі предметного світу пов'язані зі світом ідей подвійно: по-перше, річ причетна до своєї ідеї, як тінь предмета причетна до самого предмета, по-друге, ідеї є ідеалами предметів і явищ чуттєвого світу. Люди сприймають предметний світ, у якому живуть, як справжнє буття, хоча насправді цей світ лише тінь світу ідей. У світі ідей всі ідеї пов'язані між собою і вищою ідеєю є ідея блага, що уособлює собою єдність світу [4, 27].

Таким чином, Платон немов розриває світ на два - ідеальний і чуттєво-предметний. Щоправда, для Платона і його послідовників залишилося не дослідженим питання про те, як співвідносяться речі та ідеї, та навіщо взагалі подвоювати суще на те, що наявне перед нами, та на те, що за змістом є тим же самим, проте приховане за наявним.

Платонівське вчення про ідеї критикує інший видатний філософ Античності - Аристотель, учень Платона. На думку Аристотеля, подвоєння світу, здійснене Платоном, не тільки не полегшує його розуміння, але ще більше утруднює. За Аристотелем річ та Єдине тотожні. Тому розуміння сущого вимагає не сходження від речей до їх вічних сутностей, а дослідження будови речей, з'ясування їх причин та функцій. Реально бути для Аристотеля тотожно тому, щоб із чогось складатися та певним чином діяти. Існують дві першооснови: «матерія, що сама по собі не є щось

визначене...» і «форма або образ, завдяки яким вона вже називається чимось визначеним...» [1, 76].

Матерія відстала, позбавлена руху і сама по собі є буттям лише потенційно. Актуальним буттям вона стає, лише поєднуючись з формою. З'єднуючись між собою, ці дві першооснови утворюють чуттєво-предметний реальний світ. Справжнє буття, за Аристотелем, є не єдине, а загальне та необхідне як у світі, так і в знаннях. Знаючи загальні причини та початки всього сущого, ми будемо знати сутність буття. Зазначений підхід більш прийнятний для науки, ніж платонівська концепція.

Антична філософія за тисячоліття свого розвитку створила фундамент для подальшого розвитку цієї науки. З цим періодом розвитку пов'язано виділення основних філософських дисциплін, розробка вихідної філософської проблематики. Проблема буття є однією з найдавніших тем філософських роздумів і досліджень, і саме в античності виникають і формуються перші уявлення про буття. Проаналізувавши концепції буття Парменіда, Геракліта, Платона та Аристотеля, можна узагальнити, що античні філософи, осмислюючи буття зіставляли «все» та «ніщо», внаслідок такого зіставлення зверталися до поняття «першооснови», через яке дійсність постає у виявленнях «сталого» та «мінливого». За такого підходу до буття воно окреслиться у вигляді процесу, який постає спочатку у вигляді процесу визначення свідомості дійсністю, а потім – навпаки, як процес визначення буття свідомістю. Отже, це єдиний процес самопоглиблення свідомості, у якому відбувається і самовиявлення буття.

Література

1. Аристотель. Метафізика // Соч. в 4-х т. – Т. 1. – М.: Мысль, 1975. – С. 73-82.
2. Данильян О. Г. Філософія: підручник / О. Г. Данильян, В. М. Тараненко. - 2-ге вид., допов. і переробл. — Х. : Право, 2012. — 312 с.

3. Кремень В.Г., Ільїн В.В. Філософія: мислителі, ідеї, концепції. Підручник. — К.: Книга, 2005. — 528 с.

4. Петрушенко В. Л. Філософія. Курс лекцій. Навчальний посібник для студентів вищих закладів освіти III-IV рівнів акредитації. 2-е видання, виправлене і доповнене - К.: "Каравела"; Львів: "Новий світ-2000", 2002. – 544 с.

Вернигор А.

Студентка гр. БДК-3-19

Науковий керівник канд. політ. наук, доц. Кадлубович Т. І.
Київський національний університет технологій та дизайну
м. Київ, Україна

ІГРОВА КОНЦЕПЦІЯ КУЛЬТУРИ Й. ХЕЙЗІНГА

Гра – формуючий елемент людської культури. Це перший вид діяльності, з яким стикається людина. Дослідники підкреслюють, що гра – це біологічна функція індивідів, яка має соціальний сенс та супроводжує життя людини.

Науковців завжди цікавив світ гри. Її розглядають психологи, педагоги, соціологи, філософи. Ще Еразм Роттердамський у «Похвалі Глупоті» запитував: «Хіба все життя смертних не є грою, де гравці сховались один від одного під машкарою: кожен виконує свою роль...» [1, ХХІХ].

Ігрову концепцію культури створив нідерландський історик та культуролог Йохан Хейзинга та виклав її у роботі «Homo ludens» у 1938 році.

Дослідник виходив з ідей І. Канта, Ф. Шиллера і романтиків про ігровий характер мистецтва як спонтанної діяльності. В його книзі розкривається проблема природи та значення гри як явища культури.

Причому, дослідник вважає, що гра виникає задовго до культури та